

احساس امنیت اجتماعی و رابطه آن با رضایت از زندگی^۱

(مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه پیام نور استان کرمانشاه)

جعفر هزار جریبی* ، جواد فعلی**

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۱۰/۲۵ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۱۲/۱۱

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی رضایت از زندگی دانشجویان و رابطه آن با احساس امنیت اجتماعی پرداخته است. روش پژوهش تبیینی از نوع پیمایش است. نمونه پژوهش شامل ۴۰۹ نفر از دانشجویان دختر و پسر مشغول به تحصیل در دانشگاه‌های پیام نور استان کرمانشاه در سال ۱۳۹۴ بوده که با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شده‌اند و با آزمون‌های استنباطی تحلیل آماری شده‌اند. عمده‌ترین یافته‌های پژوهش نشان داد:

بین میزان احساس امنیت اجتماعی (و ابعاد آن شامل احساس امنیت اقتصادی، سیاسی و جانی) و میزان احساس رضایت از زندگی رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. یعنی با افزایش احساس امنیت میزان رضایت از

۱- این مقاله مستخرج از طرحی است که با حمایت مالی دانشگاه پیام نور با عنوان «بررسی میزان رضایت از زندگی و رابطه آن با دیگر متغیرها» به تصویب رسیده است.

* استاد دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبائی. (نویسنده مسئول). Jafar_hezar@yahoo.com

** عضو هیأت علمی دانشگاه پیام نور. javad_feli@yahoo

زندگی هم افزایش می‌یابد و بالعکس با کاهش احساس امنیت اجتماعی، میزان رضایت از زندگی کاهش می‌یابد. همچنین بین همه ابعاد امنیت اجتماعی و رضایت از زندگی رابطه معناداری وجود دارد؛ به طوری که با بالا رفتن احساس امنیت اقتصادی، احساس امنیت سیاسی و احساس امنیت جانی میزان رضایت از زندگی دانشجویان افزایش می‌یابد و بالعکس.

همچنین از بین ابعاد امنیت اجتماعی، احساس امنیت اقتصادی بیشترین تاثیر را - نسبت به دو بعد دیگر احساس امنیت (امنیت سیاسی و احساس امنیت جانی) - بر میزان احساس رضایت از زندگی دارد.

مفاهیم کلیدی: احساس رضایت از زندگی، احساس امنیت اجتماعی، ابعاد

احساس امنیت اجتماعی، دانشجویان دانشگاه پیام نور

مسئله پژوهش

رضایت از زندگی عبارت است از تصور مثبت و احساس خوشایندی که فرد با توجه به ارزش‌ها، نیازها و آرزوهای خود نسبت به قلمروها و یا کیفیات گوناگون زندگی دارد (Diner, 2003). رضایت کلی از زندگی، ترکیبی از شرایط فردی و اجتماعی است و در واقع خود نشانه‌ای از نگرش‌های مثبت نسبت به جهان و محیطی که او را فرا گرفته و در آن زندگی می‌کند است. هرچند رضایت از زندگی یک احساس درونی است ولی می‌توان آن را ناشی از تجربه‌های فردی در جهان بیرون در نظر گرفت (عبدی، ۱۳۷۸: ۱۵۶)

در رویکردهای جامعه‌شناسی عمدتاً رضایت از زندگی را در تعاملات نظام جامعه و شخصیت بررسی می‌کند. طبق این دیدگاه در صورتی که چهار نظام بتوانند پاسخگوی نیازهای فردی انسان باشد می‌تواند رضایت از زندگی را فراهم سازد. نظام اقتصادی با فراهم کردن نیازهای معیشتی افراد سلامت و احساس آسایش مادی، نظام سیاسی با تأمین نیاز امنیت و عدالت، نظام اجتماعی با کاهش نابرابری‌ها و ایجاد تحرک

احساس امنیت اجتماعی و رابطه آن با رضایت ... ۱۱۹

اجتماعی و در نهایت نظام فرهنگی با تأمین حس عزت نفس و ایجاد هویت فردی، رضایت و خشنودی افراد را به ارمغان می‌آورد (چلبی و موسوی، ۱۳۷۸: ۳۹).

امروزه هر جامعه توسعه‌یافته به فکر رضایت شهروندان خود است، زیرا رضایت از زندگی با توسعه اجتماعی و اقتصادی همخوانی و همبستگی بالایی دارد (Inglehart, 1998: 33) وجود و تداوم نارضایتی در زندگی مردم برای هر نظام اجتماعی مشکل‌آفرین است. زیرا تداوم گسترش آن باعث کم‌رنگ شدن تعهد افراد به نظام ارزشی و اعتماد آنان نسبت به دیگر اعضای جامعه می‌شود. چنانچه ارزیابی فرد از اوضاع شخصی یا از زندگی خود به نتایج منفی بینجامد، این عاطفه منفی در همان بخش محدود نمانده و بسیاری از رفتارها و گرای‌های فرد نسبت به وضعیت فردی و شرایط اجتماعی را تحت تأثیر قرار داده و متحول می‌کند. کاهش رضایت از زندگی ممکن است دلالت بر افزایش ویژگی‌های منفی جامعه همچون از خودبیگانگی، بی‌قدرتی و بی‌اعتمادی داشته باشد و می‌توان آن را همچون زنگ خطری تلقی کرد. با افزایش نارضایتی گرایش افراد برای انتخاب گزینه انقلابی در جهت تغییر وضع موجود بیشتر می‌شود؛ درحالی که اگر رضایت از زندگی بیشتر باشد، گرایش به حفظ وضع موجود بیشتر خواهد بود (صالحی امیری، ۱۳۸۶: ۲۸)

در کشورهای توسعه‌نیافته یک شکل سنتی و پذیرفته‌شده از فقر وجود دارد که انسان به آن عادت کرده است، اما شرایط از طریق گسترش وسایل ارتباط جمعی، یک نوع زندگی دیگر و مرفه‌تر تا اقصی نقاط جوامع تکامل نیافته رخنه می‌کند. در پی تضاد این دو عامل نیازهای بی‌حد و حصر رشد می‌کنند و پس از آن حرکت‌های ناگهانی رشد اقتصادی، بسیاری از مواقع یک وضعیت آنومی به شکل گم‌گشتگی فرهنگی جهشی را در پی دارد که نه فقط نارضایتی عمیق بلکه علاوه بر آن ناآرامی‌های سیاسی گسترده‌ای را نیز به وجود می‌آورد (رفیع‌پور، ۱۳۷۸: ۲۶).

نتایج مطالعات متنوعی حاکی از ارتباط گسترده رضایت از زندگی با تعدادی از رفتارها و حالات روان‌شناختی مهم از جمله افسردگی، عزت نفس و امید، مرتبط است.

به‌علاوه، رضایت از زندگی به‌مثابه نشانه‌ای بارز از سازگاری موفقیت‌آمیز فرد با تغییر در موقعیت‌های گوناگون زندگی مورد توجه قرار می‌گیرد (Chang, 2009). بررسی رتبه سازمانی رضایت از زندگی در ایران در میان ۶۹ کشور، رده ۶۱ است که رده نازلی است (چلبی و موسوی، ۱۳۸۷: ۳۴-۵۷). همچنین براساس پیمایش‌هایی که از سال‌های ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۶ در جهان صورت گرفته، از بین ۸۴ کشور، ایران از نظر رضایت از زندگی در رتبه ۷۴ قرار دارد (رنگین‌کمان، ۱۳۸۶: ۲۰۵) که این خود می‌تواند زنگ خطری برای جامعه باشد. بنابراین لازم است به عوامل تأثیرگذار بر آن توجه کرد.

احساس امنیت ناشی از ارضای نیازها و تحقق اهداف از جمله عوامل اساسی است که رضایت از زندگی را در بین افراد جامعه گسترش می‌دهد. بدین ترتیب شاید بتوان امنیت را محور اصلی شاکله نیازمندی‌های انسان دانست (هزارجریبی، ۱۳۸۸: ۹) از طرف دیگر عنصر رضایت از زندگی یکی از عناصر اساسی نظم، وفاق و همبستگی اجتماعی است (همان: ۱۰).

وجود یا تداوم نارضایتی در دانشجویان و جوانان در هر نظام اجتماعی می‌تواند مشکل‌آفرین باشد، زیرا این گروه به‌علت حساسیت بالایی که بر آنها وجود دارد و همچنین به‌علت اقتضائات سنی، چنانچه ارزیابی آنها از اوضاع شخصی یا زندگی خود به نتایج منفی بینجامد، این عاطفه منفی در همان بخش محدود نمانده و بسیاری از رفتارها و گرایش‌های فرد نسبت به وضعیت فردی و شرایط اجتماعی را تحت تأثیر قرار داده و متحول می‌کند و می‌تواند نظام اجتماعی و حتی سیاسی را دچار بحران زیادی کند. با افزایش نارضایتی جوانان و به‌ویژه دانشجویان، گرایش افراد برای انتخاب گزینه انقلابی در جهت تغییر وضع موجود بیشتر می‌شود. لذا می‌طلبد که رضایت از زندگی این قشر بزرگ و تأثیرگذار شناسایی و عوامل مؤثر بر آن تبیین شود. بررسی رضایت از زندگی دانشجویان، به‌عنوان قشر تأثیرگذار در جامعه و آینده‌ساز می‌تواند مسئولان را در تصمیم‌گیری‌های مهم یاری رساند و کمک کند حساسیت‌های این قشر عظیم را شناخته شده و برای آن برنامه‌ریزی کرد. در این پژوهش درصدد

احساس امنیت اجتماعی و رابطه آن با رضایت ... ۱۲۱

بررسی این نکته هستیم که میزان رضایت از زندگی دانشجویان چقدر است؟ رابطه احساس امنیت و رضایت از زندگی چگونه است؟ و کدامیک از مؤلفه‌های احساس امنیت بیشترین تأثیر را بر رضایت از زندگی دانشجویان دارد؟

پیشینه پژوهش

۱. پژوهش‌های داخلی

ازکیا (۱۳۷۰) در پژوهشی میزان رضایت از زندگی در میان سه جامعه شهری، روستایی و عشایری در ایران را بررسی قرار داد و مشخص شد که میزان رضایتمندی از زندگی با نوع زندگی شهری، روستایی و عشایری متفاوت است. قهرمانی (۱۳۸۹) در پژوهشی با عنوان «بررسی مفهوم رضایت از زندگی و سنجش آن در میان دانشجویان» به این نتیجه رسیده که رضایت از خود، مثبت‌نگری و رضایت از دانشگاه بر رضایت از زندگی تأثیرگذار است و در پژوهش‌های دیگر بین احساس عدالت توزیعی و احساس امنیت با رضایت از زندگی رابطه معناداری دیده شده است (صفری شالی، ۱۳۸۹: ۴).

۲. تحقیقات خارجی

اولین مطالعه در مورد کیفیت زندگی را انگوس کامپل ویلارد راجرز در سال ۱۹۷۶ در امریکا انجام داد. در این پژوهش علاوه بر مطالعه کیفیت زندگی امریکاییان، پژوهشگران کوشیدند تا مجموعه‌ای از نشانگرهای اجتماعی را نیز تعیین کنند (باوندپور، ۱۳۹۴: ۷۲).

اولین یافته عمده در مطالعه کمپل و دیگران (۱۹۶۷) آن بود که اغلب امریکاییان از رضایتمندی عمومی زندگی‌شان به صورت یک کل صحبت می‌کردند: ۲۲ درصد گفتند که کاملاً خشنودند؛ بیش از ۶۰ درصد سطوح متفاوتی از رضایتمندی عمومی از زندگی‌شان را ابراز داشتند؛ ۱۱ درصد گفتند که بی تفاوت‌اند و تنها ۷ درصد ابراز

نارضایتی کردند. البته سطوح مطلق این گزارش از خود می‌تواند تحت تأثیر جانب‌گیری پاسخ به مطلوبیت اجتماعی قرار گیرد، اما میزان نسبی رضایتمندی کلی هنوز (از آن روزگار تاکنون) یک عامل قطعی در مقایسه با افراد مختلف است. در عین حال محققان با مقایسه رضایتمندی کلی با شاخص خشنودی کلی دریافتند که شاخص‌های دو مقیاس تا حدی جنبه‌های متفاوتی از زندگی را می‌سنجند؛ مثلاً امریکایی‌هایی که کمتر از ۳۵ سال داشتند خوشحال‌ترین گروه سنی و افراد ۷۵ ساله و بالاتر ناشادترین بودند. با وجود این در رضامندی ارتباط معکوس مشاهده شد: افراد ۶۵-۷۵ ساله رضایتمندترین گروه و گروه ۷۵ سال به بالا بلافاصله بعد از آنها قرار گرفتند، در حالی که افراد ۳۵ ساله و کمتر به لحاظ رضامندی زیر میانگین بودند. این تفاوت‌ها این نکته را آشکار می‌سازد که بزرگسالان جوان اگرچه معمولاً خوشحال هستند اما هنوز ممکن است به آرزوها و توقعاتشان نرسیده باشند، لذا احساس رضایتمندی کمتری از زندگی دارند. افراد مسن اگرچه به طور متوسط از جوان‌ترها کمتر احساس خشنودی می‌کنند، اما اغلب زمان حال را بهتر از آنچه پیش‌بینی می‌کرده‌اند، می‌دانند و لذا احساس رضایتمندی کلی خوبی از زندگی دارند. در ادامه پژوهشگران تصمیم گرفتند یک مقیاس مرکب در باب بهزیستی^۱ بسازند که هم شامل جنبه‌های عاطفی^۲ خشنودی باشند و هم ارزشیابی شناختی بیشتر زندگی را که جزء جدانشدنی مقیاس رضایتمندی است، دربرداشته باشد. در این شاخص نشان داده شد که شاخص با درآمد خانوار ارتباط قوی و منظمی دارد.

کم‌درآمدترین گروه پایین‌ترین نمونه بهزیستی را داشتند و پردرآمدترین گروه بالاترین نمره را دارا بودند. جنبه دیگر این مطالعه تحلیل رضایتمندی در زمینه‌های متنوع زندگی بود که دارای نکات خاص خود است.

-
1. Well-being
 2. Affective aspects

مطالعات تداومی در مورد کیفیت زندگی

در سال ۱۹۷۸ بنیاد ملی علوم امریکا بودجه‌ای را برای مطالعه دیگری با حجم بیشتر نمونه در اختیار کمپل و کانورس قرار داد. کمپل نتایج این مطالعه را در سال ۱۹۸۱ در کتابی با عنوان *بهزیستی در امریکا* انتشار داد. این کتاب مشتمل بر روند تحلیل داده‌ها بود که در سال‌های ۱۹۷۵ تا ۱۹۷۸ و با توجه به مقیاس‌های مورد استفاده در مطالعات قبلی به دست آمده بود. همچنین در مورد مطالعاتی که درباره شاخص خوشنودی (شادی) کلی و شاخص‌های عاطفی بهزیستی بعدها در امریکا به عمل آمد این نکته به دست آمد که شاخص‌های عاطفی بهزیستی تنها از طریق عوامل اقتصادی تعیین نمی‌شوند و حتی می‌توانند در تقابل با شرایط اقتصادی عمل کنند. در بررسی‌های دیگری که در طول زمان از به‌کارگیری شاخص رضایت از زندگی که به قلمروهای زندگی تجزیه می‌شد، به دست آمد این نتیجه آشکار شد که رضایتمندی کلی تنها جمع عددی نمرات قلمرو رضایتمندی تک‌تک افرادی نیست که در این مطالعات مورد استفاده قرار گرفتند.

رضایتمندی از خود، معیار زندگی، درآمد خانوار، زندگی خانوادگی و ازدواج مهم‌ترین عناصرها در رضایتمندی کلی فرد از زندگی است، چرا که این قلمروها از ضریب همبستگی و ثبات بالایی برخوردارند و نظم قلمروهای مختلف در دوره‌های مختلف و تحقیقات بعدی بسیار مشابه بوده است. واتر و فری از یک مقیاس نردبانی استفاده کردند. آنها از پاسخ‌دهندگان خواستند تا زندگی ملی را از بهترین امکان تا بدترین امکان در درجاتی که از ۰ تا ۱۰ مدرج شده بود، درجه‌بندی کنند. آنها متوجه کاهش در میانگین درجه‌بندی امکان زندگی ملی در بررسی نتایج حاصل از پژوهش‌های خود شدند. همچنین با بررسی نتایج تحقیقات مشابه نیز به این نتیجه رسیدند که میزان رضایت مندی از ۶/۷ درصد در سال ۱۹۶۹ به ۴/۸ در سال ۱۹۷۴ کاهش یافته است.

گالوپ در سال ۱۹۷۶ دست به اجرای یک همایش بین‌المللی بسیار جالب در باب رضایتمندی مردم از زندگی در ۶۰ کشور مختلف جهان متشکل از کشورهای غیرکمونویست زد. نتایج این تحقیق نشان داد که مناطق ثروتمند جهان معمولاً سطوح میانگین بالاتری از خشنودی و رضایتمندی را دارند. رضایتمندی کلی نیز به ترتیب در امریکای شمالی، اروپای غربی، امریکای لاتین، آفریقا و شرق دور کاهش می‌یابد.

سرانجام جان فلاناگان (۱۹۷۸) به شرح یک برنامه جالب در مؤسسه امریکایی پژوهش می‌پردازد که با هدف ایجاد مجموعه تجربی و نوینی از ابعاد و میزان‌های تدوین‌شده صورت گرفت که کیفیت زندگی را برحسب ۱۵ نیاز کلیدی مشتمل بر نیازهای جسمی، شخصی و اجتماعی تعریف می‌کرد. او گزارش کرده است که مهم‌ترین ابعاد برای نمونه‌های ملی بزرگسالان بر طبق همبستگی‌های بالا با درجه‌بندی کلی کیفیت زندگی عبارت بودند از بهداشت یا سلامتی و کار. اغراق‌آمیزترین جنبه این مطالعه، نقش آن برای توسعه مدل کامپیوتری شبیه‌سازی بود که پیش‌بینی و ارزشیابی پیامدهای محتمل برنامه‌های ویژه اجتماعی را که به منظور بهبود کیفیت زندگی در یک جامعه مشخص طراحی شده بود، تسهیل می‌کرد. اگر چنین روشی قابل تدوین و از اعتبار مناسب برخوردار باشد، روش‌های پژوهشی پیمایشی در مقایسه با امروز مشارکت بیشتری در کار دانشمندان علوم کاربردی خواهد داشت (ماهر، ۱۳۶۹: ۹۲).

همچنین برادبورن در تحقیقی نقش امنیت را در رضایت از زندگی ثابت کرده است. همچنین در تحقیق رابینسون پایگاه اقتصادی و اجتماعی تأثیر معناداری بر میزان رضایت از زندگی دارد (همان: ۱۱).

زیان و زیورایک در سال ۲۰۰۰ به رابطه بین رضایت از زندگی و دنیاگرایی می‌پردازند که عواملی مانند شغل، سلامتی و زندگی خانوادگی بر آن تأثیر دارد (قهرمانی، ۱۳۸۹: ۸۷).

نورمن برادبورن و دیوید کاپلو و نیز مرکز ملی بررسی افکار امریکا از اولین کسانی بودند که دست به سنجش احساس میزان رضایت و امنیت مردم زدند. آنها به

احساس امنیت اجتماعی و رابطه آن با رضایت ... ۱۲۵

اهمیت رضایت از زندگی در سیاست‌گذاری توسعه اجتماعی و برنامه‌ریزی‌های ملی دولت‌ها اشاره کرده‌اند (هیوتسن، به نقل از Winter, 2002).

در بیشتر تحقیقاتی که در زمینه رضایت از زندگی انجام گرفته است، کمتر به رابطه آن با امنیت پرداخته شده و بیشتر بر روی متغیرهای زمینه‌ای تأکید شده است؛ در معدود مواردی هم که امنیت را لحاظ کرده‌اند کمتر به ابعاد امنیت و میزان ارتباط ابعاد امنیت با رضایت از زندگی پرداخته شده است. در این پژوهش هم به ابعاد امنیت و هم میزان رابطه هریک از ابعاد بر روی رضایت از زندگی پرداخته شده، همچنین جامعه آماری تحقیق نیز دانشجویان هستند که جدید است و در پژوهش‌های دیگر کمتر به آن پرداخته شده.

مبانی نظری پژوهش

نظریه مقایسه اجتماعی

این نظریه تأکید دارد که؛ مقایسه خود فرایندی نیست که مستقیماً به نارضایتی منجر شود، بلکه افراد در نتیجه مقایسه با دیگران به ارزیابی نتیجه مقایسه می‌پردازند و چنانچه سهم خود را برحسب میزان سرمایه‌گذاری انجام‌شده غیرمنصفانه ارزیابی کنند، دچار محرومیت نسبی می‌شوند. این احساس مقدم بر نارضایتی و ناراحتی‌های روانی است.

نظریه دوعاملی هرزبرگ

هرزبرگ برای مشخص کردن عوامل مؤثر در انگیزش و رضایت و عدم انگیزه و نارضایتی، تعدادی کارمند را مورد تحقیق قرار داده است. یک گروه شامل عوامل و شرایطی هستند که فقدان آنها در درجه نخست موجب نارضایتی می‌شود ولی وجود و تأمین آنها باعث ایجاد انگیزه شدید و قوی نمی‌شود. هرزبرگ این عوامل را عناصر بهداشتی یا عوامل مؤثر در حفظ وضع موجود نامیده. تأمین این عوامل تنها از نارضایتی

جلوگیری می‌کند. دسته دوم عوامل انگیزشی هستند. وجود این عوامل در درجه نخست موجب رضایت و انگیزش افراد می‌شود، حال آن که غیبت آنها تنها نارضایتی ضعیفی را موجب می‌شود. بنابراین فقدان عوامل گروه دوم مترادف با عدم انگیزش تلقی می‌شود. مقایسه سلسله‌مراتب نیازهای مازلو و مدل هرزبرگ حاکی از آن است که عوامل انگیزش هرزبرگ همان نیازهای خودیابی، احترام و اجتماعی مازلو و عوامل بهداشتی هرزبرگ همان نیازهای فیزیولوژیکی مازلو است (هرزبرگ به نقل از Jonsom, 2005).

نظریه مربوط به نابرابری‌های اجتماعی

لوئیس کریزبرگ سه منشأ اساسی را برای نارضایتی تعیین می‌کن که در هر سه آنها منشأ نارضایتی در نابرابری‌ها و ارزیابی‌های ناشی از آن جست‌وجو شده است. اولین نگرش بر اهمیت محرومیت به طور مطلق در افراد و میزان آن تأکید می‌کند. نگرش دوم بر سطوح ناسازگاری بین موقعیت‌های متفاوتی که افراد در زندگی اجتماعی خود با آن مواجه‌اند تأکید دارد و بالاخره نگرش دوم به تغییراتی که در طول زمان در آنچه مردم دارند و آنچه که تصور می‌کنند باید داشته باشند، اشاره می‌کند (باوندپور، ۱۳۹۳: ۴۶).

در این رابطه رالف دارندوف درباره منشأ نخستین نارضایتی‌های اجتماعی بیان می‌دارد که موافقت کافی وجود دارد که محروم‌ترین افراد بدترین احساس‌ها را دارند. منشأ آگاهی از این محرومیت عموماً افراد پیرامونی یا کسانی هستند که آنها را برای مقایسه مناسب می‌بینند (همان: ۶۹).

نظریه امید

نظریه امید را اولین بار استوتلند ارائه کرد. استوتلند امید را خلاصه و ترکیبی از انتظار رسیدن به هدف می‌داند و میزان آن را احتمال دستیابی فرد به هدف در نظر

احساس امنیت اجتماعی و رابطه آن با رضایت ... ۱۲۷

گرفته است. بنابراین امید انتظاری است بیش از حد صفر، در نائل شدن به یک هدف مشخص (همان: ۸۶).

نظریه عدالت توزیعی

نظریه عدالت توزیعی جورج هومنز از درون قضیه پرخاش - تأیید استخراج شده است: وقتی یک عمل پاداش مورد نظر را دریافت نکند و یا چیزی که مورد انتظارش نیست دریافت کند، خشمگین شده و بیشتر احتمال دارد که رفتاری پرخاشگرانه بروز دهد و نتایج چنین رفتاری برایش ارزشمندتر خواهد بود (الهی نصیر، ۱۳۹۲: ۵۱).

گودمن

گودمن از نخستین کسانی بود که در زمینه عوامل مؤثر بر رضایت از زندگی فرد کار کرده است. او در یکی از پژوهش‌های خود، به این نتیجه رسیده که دو عامل بر رضایت از زندگی مؤثر است، عامل اول ابزاری است و منعکس‌کننده محیط زندگی و موقعیت خانوادگی. عامل دوم ارتباطی است و کیفیت ارتباط بین فردی را نشان می‌دهد، این دو عامل مشابه نیازهای دوم و سوم مزلو، یعنی نیاز به امنیت و نیاز به تعلق و عشق، هستند. این مسئله اهمیت ابعاد مختلف زندگی را در بهبود کیفیت زندگی نشان می‌دهد. در کل برای بهبود رضایت از زندگی باید این بهبود در کل ابعاد زندگی وجود داشته باشد (همان: ۶۲)

نظریه اینگلهارت

اینگلهارت درباره احساس امنیت می‌گوید: «هر چه احساس امنیت از ارضای نیاز شخصی بالاتر باشد، رضایت وی از زندگی بیشتر خواهد بود. هرچند امنیت ابعاد متعددی دارد به نظر او امنیت از نظر اقتصادی بیشتر از هر عامل دیگری رضایت افراد

را متأثر می‌سازد: امنیت اقتصادی احساس عمومی رضایت از زندگی را در جامعه افزایش داده و به تدریج باعث پدید آمدن یک هنجار فرهنگی نسبتاً عالی می‌شود» (اینگلهارت، ۱۳۷۳: ۷۵). اما اینگلهارت در تحلیل نهایی خود به این نتیجه می‌رسد که امنیت اقتصادی و امنیت جانی و اجتماعی به یک اندازه مهم‌اند. اینگلهارت می‌گوید: در یک جمع‌بندی کلی می‌توان گفت که رضایت از شرایط فردی و اجتماعی بازتاب رضای نیازهای فردی و اجتماعی است. هرچه شکاف بین شرایط عینی فرد از زندگی در زمینه رضای نیاز افزایش یابد رضایت ذهنی فرد بیشتر مشروط می‌شود، ولی او مدل آرزو - تطابق را نیز بیان می‌کند؛ الگویی که طبق آن آرزوهای شخص به تدریج با تغییرات در وضعیت عینی تطابق می‌یابد و این تطابق به گونه‌ای صورت می‌گیرد که بین غم و شادی موازنه‌ای ایجاد کند در اینجا نظریه تطابق ذهنی مطرح می‌شود؛ بدین معنا که سطح آرزوهای فرد به تدریج با وضعیت او تطابق می‌یابد و خوشبختی همیشه بر فراز تپه بعدی قرار دارد (اینگلهارت، ۱۳۷۳: ۲۴۵).

براساس پیشینه پژوهش و نظریات نظریه‌پردازان، می‌توان چگونگی رابطه امنیت و ابعاد آن با رضایت از زندگی را چنین توضیح داد: براساس نظریه مزلو، گودمن و اینگلهارت احساس امنیت به‌عنوان یکی از متغیرهای مستقل و درعین‌حال واجد رابطه علی با احساس رضایت مطرح شده است، زیرا که میزان احساس امنیت می‌تواند در رضایت از زندگی مؤثر باشد. داشتن احساس امنیت در افراد باعث می‌شود که با آرامش خاطر بیشتری زندگی کنند و نگرانی برای جان و مال خود نداشته باشند و آسودگی خاطر آنها باعث رضایت از زندگی‌شان می‌شود؛ همچنین براساس نظر کریز وقتی در جامعه امنیت وجود داشته باشد، افراد نگران پایداری شدن حقوق خود نیستند و با آرامش خاطر از حقوق خود دفاع می‌کنند. همچنین براساس نظریه امید، زمانی که افراد در جامعه براساس انتظاراتشان رفتاری را ببینند که آنها را در رسیدن به هدف یاری کند رضایت از زندگی آنها بیشتر خواهد شد و هر وقت امید خود را برای رسیدن به آنچه انتظار دارند از دست بدهند رضایت از زندگی آنها کاهش می‌یابد.

فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اصلی:

به نظر می‌رسد بین احساس امنیت و رضایت از زندگی رابطه وجود دارد.

فرضیه‌های فرعی

- به نظر می‌رسد بین احساس امنیت اقتصادی و رضایت از زندگی رابطه وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین احساس امنیت جانی و رضایت از زندگی رابطه وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین احساس امنیت سیاسی و رضایت از زندگی رابطه وجود دارد.

روش پژوهش

تعریف مفهومی و عملی متغیرهای اصلی را به شرح زیر انجام دادیم

احساس امنیت: عبارت است از در امان بودن، آرامش و آسودگی، حفاظت در برابر خطر، احساس ایمنی داشتن، رهایی از تردید و اعتماد به دریافت‌های شخصی (محسنی، ۱۳۸۷) شامل امنیت جانی، مالی و سیاسی. برای سنجش امنیت جانی از مؤلفه‌هایی مانند: تردد شبانه زنان در خیابان، نظارت بر حمل‌ونقل عمومی و ماشین‌های مسافرکش، کمک به دیگران در جایی خلوت، رفتن و نشستن در پارک استفاده شده است. برای سنجش امنیت مالی پول زیادی همراه داشتن، تنهایی معامله کردن، همراه داشتن زیورآلات توسط بچه‌ها، خالی گذاشتن منزل و برای سنجش امنیت سیاسی: نترسیدن از عضویت در احزاب سیاسی قانونی، شرکت در جلسات سخنرانی فعالان سیاسی، نترسیدن از بیان نظرات و عقاید استفاده شده است. سؤالات سنجش امنیت اجتماعی شامل ۱۳ گویه است که با طیف لیکرت سنجیده شده‌اند و شامل گزینه‌های پنج قسمتی است (گزینه‌های آنها شامل: کاملاً موافق، موافق، تاحدودی موافق، مخالف،

کاملاً مخالف) و از تحقیق باوندپور استفاده شده که در آن تحقیق دارای آلفایی کرونباخ ۰/۷۹ است.

رضایتمندی از زندگی: عبارت است از تصور مثبت و احساس خوشایندی که فرد با توجه به ارزش‌ها، نیازها و آرزوهای خود نسبت به قلمروها و یا کیفیات گوناگون زندگی دارد (Inglehart, 1998). برای سنجش آن از مؤلفه‌های مانند رسیدن به خواسته‌ها در زندگی، رضایت از زندگی با والدین، عدم تغییر در زندگی در صورت زندگی مجدد، نزدیک بودن زندگی به آرمان‌ها و آرزوها که از مقیاس SWLS گرفته شده بود. این مقیاس شامل ۵ گویه است که با طیف لیکرت سنجیده شده و گزینه‌های پنج‌قسمتی دارد (گزینه‌های آنها شامل: کاملاً موافق، موافق، تاحدودی موافق، مخالف، کاملاً مخالف) که از تحقیق تقریبی استفاده شده است و در آن تحقیق دارای آلفایی کرونباخ ۰/۷۹ است.

برای پایایی^۱ پرسش‌نامه از روش همسازي درونی گویه — که با روش آلفای کرونباخ به دست می‌آید — استفاده برده‌ایم که به شرح زیر است:

جدول ۱- میزان آلفای کرونباخ متغیرها

متغیرها	آلفای کرونباخ
احساس امنیت	۰/۸۱
رضایت از زندگی	۰/۸۶
احساس امنیت جانی	۰/۹۳
احساس امنیت اقتصادی	۰/۸۹
احساس امنیت سیاسی	۰/۸۱

1. Reliability

احساس امنیت اجتماعی و رابطه آن با رضایت ... ۱۳۱

همچنین پرسش‌نامه از اعتبار صوری که جزئی از اعتبار محتواسست برخوردار است؛ سؤالات را چندین دانشجوی کارشناسی ارشد و دکتری جامعه‌شناسی بررسی کرده‌اند و از طرفی بسیاری از گویه‌ها و سؤالات براساس چارچوب نظری و دارای اعتبار سازه^۱ است. همچنین سؤالات این پژوهش به‌عنوان یک آزمون مقدماتی، خودارزیابی، چه از نظر پایایی و چه از نظر اعتبار^۲، برای پژوهش اصلی در نظر گرفته شده است.

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش و ماهیت توصیفی، پیمایشی است. جامعه آماری همه دانشجویان دانشگاه پیام نور استان کرمانشاه که در سال ۹۴ مشغول به تحصیل هستند، است. برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران^۳ استفاده شده است. با توجه به اینکه جامعه آماری پژوهش زیاد است و هدف جمع‌آوری اطلاعات زیاد از یک جامعه گسترده و بررسی و آزمون فرضیات ارائه شده از چهارچوب نظری بوده، برای جمع‌آوری داده‌ها از روش پیمایش و از تکنیک پرسش‌نامه استفاده شده است و داده‌های حاصل با نرم‌افزار SPSS به دو شیوه توصیفی و استنباطی تحلیل آماری شده‌اند. با احتساب پرسش‌نامه‌های بی‌جواب یا ناقص و بالا بردن دقت نمونه‌گیری و پوشش کامل جمعیت ۴۲۰ نفر به‌عنوان نمونه

1. Construct validity

2. Validity

3. فرمول مورد استفاده در نمونه‌گیری از این قرار است:

$$n = \frac{Nt^2s^2}{Nd^2 + t^2s^2}$$

n - برآورد نمونه، N = تعداد جامعه آماری، t = سطح اطمینان ۰/۹۵، s^2 پیش برآورد واریانس، d = دقت احتمالی مطلوب

به جای s^2 از $p(1-p)$ می‌توان استفاده کرد که p در فرمول کوکران نسبت یک متغیر دوحالتی و یا نسبی از جمعیت حائز صفت معین است. لذا می‌توان از حداکثر مقدار حاصلضرب $p(1-p)$ که به‌ازای $p=0.5$ به‌دست می‌آید و برابر ۰/۲۵ استفاده کرد. به‌عبارت دیگر بزرگ‌ترین نمونه لازم وقتی به‌دست می‌آید که $p=0.5$ باشد (سرائی، ۱۳۷۳ " ۹-۱۳۲).

انتخاب شدند که ۴۰۹ پرسش‌نامه کامل و بدون نقض مورد تحلیل قرار گرفت که براساس روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای و سیستماتیک^۱ انتخاب شده‌اند. ابتدا واحدهای پیام نور کرمانشاه را به ۴ خوشه تقسیم کردیم سپس از هر خوشه یک واحد پیام نور انتخاب شد و سپس براساس روش سیستماتیک از آن واحدهای انتخابی نمونه‌ها انتخاب شدند. چهار خوشه انتخابی که با توجه به نزدیکی به هم انتخاب شدند، به این شرح است: خوشه اول مرکز پیام نور سرپل‌ذهاب (جمعیت دانشجویی ۱۲۸۱ نفر)، خوشه دوم مرکز سنقر (جمعیت دانشجویی ۱۴۳۶ نفر)، خوشه سوم مرکز جوانرود (جمعیت دانشجویی ۱۳۱۵ نفر)، خوشه چهارم مرکز کرمانشاه (جمعیت دانشجویی ۷۳۰۳ نفر).

یافته‌های پژوهش

داده‌های حاصل از پرسشنامه به سه صورت:

الف) توصیفی، ب) استنباطی، ج) چندمتغیره مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت که در زیر آمده است:

الف) تحلیل تک‌متغیره (یافته‌های توصیفی)

در این قسمت به توصیف تعدادی از متغیرهای تحقیق پرداخته‌ایم؛ متغیرهای سن، جنس، درآمد خانواده، احساس امنیت و رضایت از زندگی.

توزیع پاسخگویان براساس «متغیر سن»

با توجه به جدول ۲ از بین پاسخگویان ۲۲ درصد در فاصله سنی ۱۸-۲۰ سال، ۲۵/۴ درصد در فاصله سنی ۲۱-۲۲ سال و ۲۷ درصد در فاصله سنی ۲۳-۲۵ سال قرار

۱- علت انتخاب این شیوه نمونه‌گیری: پراکندگی جامعه آماری باعث انتخاب شیوه خوشه‌ای بود و با توجه به اینکه فهرست کامل دانشجویان خوشه‌ها وجود داشت، روش سیستماتیک تناسب بیشتری داشت.

احساس امنیت اجتماعی و رابطه آن با رضایت ... ۱۳۳

دارند و ۵ درصد به این سؤال جواب نداده‌اند. ۷۵ درصد پاسخگویان کمتر از ۲۵ سال سن دارند.

جدول ۲- توزیع پاسخگویان براساس سن

گروه سنی	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی انباشته
۲۰-۱۸	۸۹	۲۲	۲۲
۲۲-۲۱	۱۰۴	۲۵/۴	۴۷/۴
۲۵-۲۳	۱۱۱	۲۷/۱	۷۴/۵
۲۶ و بالاتر	۸۳	۲۰/۲	۹۴/۷
بی جواب	۲۲	۵,۳	۱۰۰
جمع	۴۰۹	۱۰۰	

توزیع پاسخگویان براساس متغیر «جنس»:

با توجه به جدول ۳، از میان ۴۰۹ نفر افراد مورد مطالعه، ۵۵ درصد زن و ۴۲/۵ درصد پاسخگویان مرد هستند و ۲/۵ درصد به سؤال جنس پاسخ نداده‌اند.

جدول ۳- توزیع پاسخگویان براساس جنس

جنس	فراوانی	درصد
زن	۲۲۵	۵۵
مرد	۱۷۴	۴۲/۵
بی جواب	۱۰	۲/۵

متغیر درآمد

همان‌طور که در جدول ۴ ملاحظه می‌کنید ۱۳/۷ درصد از افراد مورد مطالعه کمتر از ۵۰۰ هزار تومان، ۱۶/۴ درصد بین ۱ میلیون و ۴۰۰ هزار تا ۱ میلیون و ۸۰۰ هزار و تنها ۱۰ درصد بالای ۱ میلیون ۸۰۰ هزار تومان درآمد ماهیانه دارند. ۶۰ درصد افراد مورد مطالعه درآمد ماهیانه خانوار آنها کمتر از ۱ میلیون و ۸۰۰ هزار تومان است و ۲۹/۷ درصد از پاسخگویان به این سؤال جواب ندادند.

جدول ۴- توزیع پاسخگویان براساس درآمد

میزان درآمد (تومان)	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی
کمتر از ۵۰۰ هزار	۵۶	۱۳/۷	۱۳/۷
۶۰۰ - ۱۰۰۰۰۰۰	۶۰	۱۴/۶	۲۸/۳
۱۰۰۰۰۰۰ - ۱۴۰۰۰۰۰	۶۷	۱۶/۴	۴۴/۷
۱۴۰۰۰۰۰ - ۱۸۰۰۰۰۰	۶۴	۱۵/۶	۶۰/۳
۱۸۰۰۰۰۰ و بالاتر	۴۱	۱۰	۷۰/۳
بی‌جواب	۱۲۱	۲۹/۷	۱۰۰
جمع	۴۰۹	۱۰۰	

۱- متغیر احساس امنیت

با توجه به جدول ۶، از میان ۴۰۹ پاسخگو به سؤالات احساس امنیت اجتماعی، ۲۰/۸ درصد احساس امنیت پایین، ۶۱/۴ درصد احساس امنیت متوسط و ۱۷/۸ درصد احساس امنیت اجتماعی بالایی را دارند. در واقع ۸۲/۲ درصد از پاسخگویان احساس امنیت متوسط و پایینی دارند.

احساس امنیت اجتماعی و رابطه آن با رضایت ... ۱۳۵

جدول ۶- توزیع پاسخگویان براساس احساس امنیت

احساس امنیت	فراوانی	درصد	فراوانی تجمعی
پایین	۸۵	۲۰/۸	۲۰/۸
متوسط	۲۵۱	۶۱/۴	۸۲/۲
بالا	۷۳	۱۷/۸	۱۰۰
جمع	۴۰۹	۱۰۰	

۲- متغیر احساس رضایت از زندگی

با توجه به جدول ۷، از میان ۴۰۹ پاسخگو به سؤالات احساس رضایت از زندگی، ۳۳/۵ درصد احساس رضایت از زندگی پایین، ۴۸/۵ درصد احساس رضایت از زندگی متوسط و تنها ۱۸/۳ درصد احساس رضایت از زندگی بالایی را دارند. در واقع ۸۲ درصد از پاسخگویان احساس رضایت از زندگی متوسط و پایینی دارند.

جدول ۷- توزیع پاسخگویان براساس رضایت از زندگی

رضایت از زندگی	فراوانی	درصد	فراوانی تجمعی
پایین	۱۳۷	۳۳/۵	۳۳/۵
متوسط	۱۹۷	۴۸/۵	۸۲
بالا	۷۵	۱۸/۳	۱۰۰
جمع	۴۰۹	۱۰۰	

ب) تحلیل دومتغیره (یافته‌های استناتی و آزمون فرضیه)

بعد از جمع‌آوری داده‌ها امتیاز هر فرد در هر کدام از متغیرهای مستقل و وابسته به‌دست آمده و سپس برای سنجش فرضیه‌ها، آزمون‌های متناسب انتخاب شد. با توجه به اینکه برای سنجش متغیرها از چندین گویه استفاده شد و حاصل جمع امتیازات گویه‌ها، امتیاز هر فرد را در هر متغیر مشخص می‌کرد، لذا تمامی متغیرهایی که در فرضیات آمده است، در سطح فاصله‌ای - نسبی هستند و برای آزمون فرضیات از آزمون پیرسون استفاده شده که مناسب متغیرهایی است که هر دو متغیر مستقل و وابسته در سطح فاصله‌ای - نسبی باشند.

فرضیه‌های مطرح شده در بالا را به شرح زیر مورد آزمون قرار دادیم

فرضیه اصلی: بین میزان احساس امنیت دانشجویان و میزان رضایت از زندگی آنها رابطه وجود دارد.

نتایج حاصل از آزمون پیرسون پیرامون رابطه دو متغیر میزان احساس امنیت و میزان رضایت از زندگی معنادار شده است، به نحوی که ضریب آزمون (۰/۴۰۴) و نیز سطح معناداری متناظر ۰/۰۰۰ حاصل شده است که کمتر از پنج درصد است. می‌توان گفت به احتمال ۹۹ درصد بین میزان احساس امنیت و میزان رضایت از زندگی رابطه معناداری وجود دارد. به‌نحوی که با بالا رفتن احساس امنیت افراد، میزان رضایت از زندگی افراد بیشتر می‌شود و بالعکس. بنابراین فرضیه H_0 (عدم وجود رابطه رد) و فرضیه H_1 (وجود رابطه) تأیید می‌شود.

جدول ۸- رابطه میزان احساس امنیت و میزان رضایت از زندگی

آزمون	ضریب	(رابطه معناداری) sig
پیرسون	۰/۴۰۴	۰/۰۰۰

احساس امنیت اجتماعی و رابطه آن با رضایت ... ۱۳۷

فرضیه دوم: بین احساس امنیت جانی و احساس رضایت از زندگی رابطه معناداری وجود دارد.

نتایج حاصل از آزمون پیرسون پیرامون رابطه دو متغیر میزان احساس امنیت جانی و میزان رضایت از زندگی معنادار شده است، به نحوی که ضریب آزمون (۰/۲۱۲) و نیز سطح معناداری متناظر ۰/۰۰۰ حاصل شده که کمتر از ۵ درصد است. می توان گفت به احتمال ۹۹ درصد بین میزان احساس امنیت جانی و میزان رضایت از زندگی رابطه معناداری وجود دارد، به نحوی که با بالا رفتن احساس امنیت جانی افراد، میزان رضایت از زندگی آنان بیشتر می شود و بالعکس. بنابراین فرضیه H_0 (عدم وجود رابطه رد) و فرضیه H_1 (وجود رابطه) تأیید می شود.

جدول ۹- رابطه میزان احساس امنیت جانی و میزان رضایت از زندگی

آزمون	ضریب	sig (رابطه معناداری)
پیرسون	۰/۲۱۲	۰/۰۰۰

فرضیه سوم: بین احساس امنیت مالی و احساس رضایت از زندگی رابطه معناداری وجود دارد.

نتایج حاصل از آزمون پیرسون پیرامون رابطه دو متغیر میزان احساس امنیت مالی و میزان رضایت از زندگی معنادار شده است، به نحوی که ضریب آزمون (۰/۳۲۹) و نیز سطح معناداری متناظر ۰/۰۰۰ حاصل شده است که کمتر از پنج درصد است. می توان گفت به احتمال ۹۹ درصد بین میزان احساس امنیت مالی و میزان رضایت از زندگی رابطه معناداری وجود دارد. به طوری که با بالا رفتن احساس امنیت مالی افراد، میزان رضایت از زندگی آنان بیشتر می شود و بالعکس. بنابراین فرضیه H_0 (عدم وجود رابطه رد) و فرضیه H_1 (وجود رابطه) تأیید می شود.

جدول ۱۰- رابطه میزان احساس امنیت مالی و میزان رضایت از زندگی

آزمون	ضریب	sig (رابطه معناداری)
پیرسون	۰/۲۱۲	۰/۰۰۰

فرضیه چهارم: بین احساس امنیت سیاسی و احساس رضایت از زندگی رابطه معناداری وجود دارد.

نتایج حاصل از آزمون پیرسون پیرامون رابطه دو متغیر میزان احساس امنیت سیاسی و میزان رضایت از زندگی معنادار شده است. به نحوی که ضریب آزمون (۰/۳۳۶) و نیز سطح معناداری متناظر ۰/۰۰۰ حاصل شده است که کمتر از ۵ درصد است. می‌توان گفت به احتمال ۹۹ درصد بین میزان احساس امنیت سیاسی و میزان رضایت از زندگی رابطه معناداری وجود دارد. به نحوی که با بالا رفتن احساس امنیت سیاسی افراد، میزان رضایت از زندگی آنان بیشتر می‌شود و بالعکس. بنابراین فرضیه H_0 (عدم وجود رابطه رد) و فرضیه H_1 (وجود رابطه) تأیید می‌شود.

جدول ۱۱- رابطه میزان احساس امنیت سیاسی و میزان رضایت از زندگی

آزمون	ضریب	sig (رابطه معناداری)
پیرسون	۰/۳۳۶	۰/۰۰۰

ج) تحلیل چندمتغیره

برای آنکه بتوان تأثیر همزمان چند متغیر مستقل را بر روی متغیر وابسته رضایت از زندگی سنجید و چون داده‌ها قبل از طبقه‌بندی در سطح فاصله‌ای است، از رگرسیون چندمتغیر استفاده شده است که مناسب اهداف و داده‌های فاصله‌ای است. در واقع از طریق آزمون رگرسیون چندمتغیره می‌توان تغییرات متغیر وابسته را از طریق متغیرهای مستقل پیش‌بینی کرد.

احساس امنیت اجتماعی و رابطه آن با رضایت ... ۱۳۹

تحلیل رگرسیون چندمتغیره رضایت از زندگی و ابعاد احساس امنیت اجتماعی

آزمون رگرسیون چندمتغیره رضایت از زندگی نشان می‌دهد که متغیرهای احساس امنیت سیاسی، احساس امنیت اقتصادی و احساس امنیت جانی در سطح ۰/۹۹ درصد بر روی رضایت از زندگی معنادار است. اما قضاوت در مورد سهم و نقش هر یک از سه متغیر: احساس امنیت سیاسی، احساس امنیت اقتصادی و احساس امنیت جانی در تبیین متغیر وابسته را باید به مقادیر بتا واگذار کرد، زیرا این مقادیر استاندارد شده و امکان مقایسه و تعیین سهم نسبی هر یک از متغیرها را فراهم می‌سازد.

بر اساس ضریب بتا (Beta) به دست آمده برای احساس امنیت اقتصادی به ازای یک واحد تغییر در انحراف معیار احساس امنیت اقتصادی (۰/۴۰۷) در انحراف معیار متغیر وابسته رضایت از زندگی ایجاد می‌کند و به ازای یک واحد تغییر در انحراف معیار احساس امنیت سیاسی (۰/۳۳۷) در انحراف معیار متغیر وابسته رضایت از زندگی ایجاد می‌کند؛ در حالی که به ازای یک واحد تغییر در انحراف معیار احساس امنیت جانی (۰/۲۱۸) در انحراف معیار متغیر وابسته رضایت از زندگی تغییر ایجاد می‌شود.

همچنین مقدار R^2 نشان می‌دهد ۳۶ درصد تغییرات متغیر وابسته احساس رضایت از زندگی از سه متغیر احساس امنیت سیاسی، احساس امنیت اقتصادی و احساس امنیت جانی است و ۶۴ درصد تغییرات متغیر وابسته احساس رضایت از زندگی ناشی از عواملی است که برای ما ناشناخته است.

جدول ۱۲- تحلیل رگرسیون چندمتغیره شاخص رضایت از زندگی و دیگر متغیرها

R2	مقدار R	سطح معناداری (sig)	مقدار ضریب Beta	مقدار B	نام متغیر مستقل
۰/۳۶۱	۰/۶۰۱	۰/۰۰۰	۰/۴۰۷	۰/۴۶۱	احساس امنیت اقتصادی
		۰/۰۰۰	۰/۳۳۷	۰/۳۸۲	احساس امنیت سیاسی
		۰/۰۰۰	۰/۲۱۸	۰/۲۴۲	احساس امنیت جانی

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش ما به بررسی رابطه امنیت اجتماعی و رضایت از زندگی دانشجویان پیام نور استان کرمانشاه پرداخته‌ایم. رضایت از زندگی یکی از مؤلفه‌های اساسی تأثیرگذار بر توسعه یک کشور است که در کشور ایران تا حدودی مغفول مانده است. با این حال در کشورهای دیگر جامعه‌شناسان زیادی به نقش رضایت از زندگی و تأثیرات آن در جامعه پرداخته‌اند. در واقع زمانی که در یک جامعه نارضایتی از زندگی بالا باشد، مشکلات زیادی به وجود می‌آورد و ادامه آن می‌تواند نظام ارزشی را در بین آحاد جامعه کم‌رنگ کند و چنانچه این نارضایتی شدید باشد می‌تواند به حرکت‌های رادیکال و انقلابی منجر شود. نتیجه چنین وضعی عقب‌افتادگی بیش از پیش یک جامعه است. حتی اگر افراد نارضایتی و عواطفی منفی نسبت به خود و آینده خود داشته باشند می‌تواند به همه زندگی آنها تسری پیدا کند. برعکس قضیه نیز صادق است، یعنی زمانی که افراد جامعه رضایت از زندگی بالاتری داشته باشند، به حفظ و بهبود وضعیت موجود می‌پردازند و توسعه آن جامعه را تسریع می‌بخشند. لذا در هر کشوری احتمال اینکه هر کدام یک از این دو حالت اتفاق بیفتد وجود دارد؛ زیرا اگر رضایت از زندگی در جامعه‌ای بیشتر شود، برنامه‌ریزی و آینده‌نگری سیاست‌گذاران و مسئولان را می‌طلبد. یکی از فاکتورهای مهمی که باید مورد توجه قرار گیرد احساس امنیت اجتماعی است که جامعه‌شناسان زیادی مانند مزلو، اینگلهارت، گودمن و استوتلند بر آن تأکید کرده‌اند.

براساس پژوهش حاضر بین احساس امنیت اجتماعی و رضایت از زندگی دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد؛ یعنی احساس امنیت بیشتر، رضایت از زندگی بیشتر را به همراه دارد. چنین یافته‌ای از طریق نظریات برادبورن، مزلو، نظریه امید (استوتلند) و کریز مورد تأیید قرار می‌گیرد. این دانشمندان معتقدند امنیت اجتماعی بالاتر رضایت از زندگی بالاتری را به همراه دارد. بر این اساس رضایت از زندگی

احساس امنیت اجتماعی و رابطه آن با رضایت ... ۱۴۱

ناشی از انتظار رسیدن به هدف و میزان احتمال دستیابی فرد به هدف (نظریه امید) است که در اینجا هدف همان امنیت اجتماعی است و به بدست آوردن آن رضایت بیشتری را به همراه دارد. در واقع وقتی افراد اطمینان دارند حقوقشان پایمال نمی‌شود رضایت آنها بیشتر می‌شود (نظریه کریز). همچنین این یافته‌ها از طریق پژوهش‌های هزار جریبی، میرزامحمدی و زاهدی حمایت می‌شود.

همچنین بین ابعاد احساس امنیت اجتماعی (شامل احساس امنیت اقتصادی، سیاسی و جانی) و احساس رضایت از زندگی رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد؛ یعنی بالا رفتن احساس امنیت در هر کدام یکی از ابعاد آن به احساس رضایت از زندگی بیشتر منجر می‌شود. همچنین براساس نتایج رگرسیون چندمتغیره، بعد اقتصادی احساس امنیت بیشتر از دو بعد دیگر بر احساس رضایت از زندگی تأثیر دارد. چنین یافته‌ای از طریق نظریات رایینسون و اینگلهارت - که امنیت اقتصادی را مهم‌تر می‌دانند - مورد تأیید قرار می‌گیرد. بعد از این بعد، بعد احساس امنیت سیاسی رابطه بیشتری با رضایت از زندگی دارد. در واقع زمانی که دانشجویان اجازه ابراز نظر داشته باشند، چنین کاری نه تنها برای جامعه ضرر ندارد، بلکه رضایت از زندگی آنها را بالاتر برده و از انجام حرکت‌های رادیکال که نتیجه نارضایتی است، دور شده و در جهت بهبود وضعیت موجود اقدام خواهند کرد.

برنامه‌ریزان و مسئولان جامعه لازم است برای بهبود رضایت از زندگی جامعه برنامه مشخصی داشته باشند، چرا که میزان آن در جامعه مخصوصاً میان دانشجویان پایین است که می‌تواند خطر بالقوه‌ای برای جامعه باشد. یکی از منشأهای این نارضایتی نابرابری موجود بین جامعه و حتی بین دانشگاه‌های کشور است. در واقع آنچه باعث نارضایتی می‌شود نه ناشی از کمبود، بلکه ناشی از نابرابری است و تصور آنچه که باید داشته باشند و آنچه که دارند (نظریه مقایسه). برای چنین کاری برنامه‌هایی برای کم کردن نابرابری اجتماعی - اقتصادی لازم است و به وجود آوردن یک نوع احساس امنیت بیشتر در جامعه برای اینکه دانشجویان بتوانند اظهار نظر کنند و باید در زمینه‌های مرتبط

به آنها و از نظر اقتصادی و جانی نیز این احساس امنیت وجود داشته باشد که حقوق حقه آنها مورد تجاوز قرار نگیرد و نهادهای موجود از پایمال شدن حق آنها جلوگیری کنند؛ به این ترتیب رضایت از زندگی آنها بهبود پیدا می‌کند. در نتیجه این قشر بزرگ و تأثیرگذار می‌تواند توسعه کشور را تسریع ببخشد. همچنین با توجه به آماره‌های توصیفی، اکثر دانشجویان احساس رضایت از زندگی و امنیت متوسط و پایینی دارند؛ چنین نتایجی می‌تواند برای آینده کشور خطرناک باشد، لذا شناسایی عوامل تأثیرگذار بر این متغیرها لازم است و از طرف دیگر باید برنامه‌ریزان دانشگاه‌ها فضایی باز را برای اظهار نظر دانشجویان فراهم کنند و از طرف دیگر اجازه دهند تا تشکل‌های قانونی در دانشگاه فعالیت داشته باشند، زیرا چنین کاری از رادیکاله شدن حرکات دانشجویان جلوگیری می‌کند و از طرف دیگر حس مسئولیت‌پذیری دانشجویان را تقویت خواهد کرد که خود به بالا رفتن احساس امنیت و رضایت از زندگی منجر خواهد شد. از نظر اقتصادی نیز لازم است تا بخش دانشگاه با صنعت رابطه تنگاتنگی داشته باشد؛ زیرا چنین کاری هم به رونق اقتصادی کشور خواهد انجامید، هم می‌تواند منبع مالی مناسبی برای دانشجویان فراهم کند.

منابع

- ازکمپ، استوارت (۱۳۷۰). *روان‌شناسی اجتماعی کاربردی*. ترجمه: فرهاد ماهر. مشهد: آستان قدس رضوی.
- ازکیا، مصطفی (۱۳۸۰). «بررسی رابطه اعتماد اجتماعی و مشارکت اجتماعی در نواحی روستایی شهر کاشان». *نامه علوم اجتماعی*. ۱۷.
- الهی نصیر، زینب (۱۳۹۱). بررسی رضایت از زندگی دانشجویان. *پایان‌نامه کارشناسی ارشد*. دانشگاه پیام نور.

احساس امنیت اجتماعی و رابطه آن با رضایت ... ۱۴۳

- اینگلهارت، رونالد (۱۳۷۳). *تحول فرهنگی در جوامع پیشرفته صنعتی*. ترجمه: مریم وتر. تهران: کویر.
- باوندپور، زهرا (۱۳۹۴). بررسی تأثیر امنیت اجتماعی بر رضایت از زندگی. *پایان نامه کارشناسی ارشد*. دانشگاه پیام نور.
- تقریبی، زهرا و دیگران (۱۳۹۱). «روان‌سنجی فرم کوتاه، پرسش‌نامه رضایت از زندگی در دانشجویان». *مجله دانشگاه علوم پزشکی قم*. (۶) ۱.
- چلبی، مسعود؛ سیدمحسن موسوی (۱۳۸۷). «بررسی جامعه‌شناسی عوامل مؤثر بر شادکامی در سطح خرد و کلان». *مجله جامعه‌شناسی*.
- رفیع‌پور، فرامرز (۱۳۷۸). *آنومی یا آشفتگی اجتماعی (پژوهشی در زمینه پتانسیل آنومی در شهر تهران)*. تهران: سروش.
- رنگین‌کمان، امیر (۱۳۸۶). «رضایت از زندگی». *راهبرد*. ۴۵.
- سرای، حسن (۱۳۷۸). *مقدمه‌ای بر نمونه‌گیری در تحقیق*. تهران: سمت.
- صالحی امیری، سیدرضا (۱۳۸۶). «دولت و سرمایه اجتماعی در افق ۲۰ ساله». *راهبرد*. ۴۴.
- صفری شالی، رضا (۱۳۸۹). «بررسی مفهوم شادکامی و عوامل مؤثر بر آن». *مجله برنامه‌ریزی و رفاه و توسعه اجتماعی*. ۳.
- عبدی، عباس؛ محسن گودرزی (۱۳۷۸). *تحولات فرهنگی در ایران*. تهران: سروش.
- قهرمانی، آرش (۱۳۸۹). «بررسی مفهوم رضایت از زندگی و سنجش آن در میان دانشجویان». *مجله پژوهش جوانان، فرهنگ و جامعه*. ۴.
- محسنی، منوچهر (۱۳۷۹). *بررسی آگاهی، نگرش‌ها و رفتارهای اجتماعی - فرهنگی در ایران*. تهران: نشر دبیرخانه شورای فرهنگی عمومی کشور.

۱۴۴ فصلنامه برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، سال هفتم، شماره ۲۷، تابستان ۱۳۹۵

- هزارجریبی، جعفر؛ رضا صفرشالی (۱۳۸۸). «بررسی رضایت از زندگی و جایگاه احساس امنیت در آن». *فصلنامه انتظام اجتماعی*. ۳.

- Chang. P. (2009). “*A tow factor theory for web site designing*” International conference on system science Hawaii, 3 rd. :15-55
- Diner E. (2003). “Personality cultures objective well-Bing emotional and cognitive evolution of life”. *Annual Review of psychology*. 53. 403-425.
- Ingle hart, Ronald (2007). *Development, Freedom and Rising Happiness A Global, Perspective .perspectives on psychological science* 3(4):264-285
- Ingle hart, Ronald (1997). “*Modernization and post modernization cultural, economic, and political Chaney in 43 societies*”. Princeton, NJ: Princeton University Press. (Lehman-Social Work Rrserves HM101 .I554 1997)
- Jonson N. B. (2005). “Does Herzberg motivation theory have staying power”. *journal of management Development*. (24) 10.:929-945
- Winter, I. (2002). “*Toward a theorize understand of family life and social capital*”. titian:www.aits.org.au.